

Notat

Dato 4. juni 2012
Til Bestyrelsen
Fra Administrationen

Arbejds miljø ved håndtering af renovationssække

Baggrund

Skraldemændene fra Miljø Team A/S har gennem længere tid ønsket at anvendelse af sækkestativer til restaffald udfases til fordel for anvendelse af et rent spandesystem.

Årsagen er især, at der ved anvendelse af sække er en risiko for stik- og skæreskader i tilfælde, hvor borgerne ikke emballerer stikkende og skærende genstande korrekt. Det kan f.eks. dreje sig om glas, skarpe dåselåg eller knive, der skærer sig gennem sækken og derved kan skade skraldemanden. De seneste 3 år har der været ca. 5 sådanne skader hos Miljø Team A/S på Djursland.

På baggrund af en konkret arbejdsulykke i sommeren 2010, hvor en skraldemand fik et dybt sår i det ene ben forårsaget af en jagtkniv, der gennembrød en renovationssæk, udstedte Arbejdstilsynet et påbud til Miljø Team A/S om at iværksætte effektive foranstaltninger til at sikre skraldemændene mod stik- og skæreskader. Påbuddet blev af Miljø Team A/S imødekommet ved en mere præcis instruktion til skraldemændene om håndtering af sække/anvendelse af sækketæpper, informationskampagne overfor borgerne om emballering af affald (foranstaltet af Reno Djurs I/S) samt kampagne for brug af spande (foranstaltet af Reno Djurs I/S).

Det skal understreges, at det er Miljø Team A/S, der er arbejdsgiver for skraldemændene, og at det derfor er Miljø Team A/S, der modtog påbuddet. Reno Djurs I/S har som udbyder også et væsentligt og klart defineret ansvar i forhold til at sikre rammerne om et forsvarligt arbejdsmiljø. Dette ansvar har Reno Djurs I/S efterlevet gennem bl.a. anvendelse af lovligt materiel, detaljerede arbejdsmiljøkrav i udbudsmateriale (f.eks. beskrivelse af krav til anvendelse af kærre og velfærdsforanstaltninger) samt regulering af borgernes adgangsveje m.v.. Herudover samarbejder Reno Djurs I/S aktivt med entreprenørerne i forhold til orientering af borgere om problemer og løsninger i relation til skraldemændenes arbejdsmiljø.

I marts 2012 fik en skraldemand igen en skæreskade i benet forårsaget af et låg fra en konserverdåse. Miljø Team A/S besluttede på denne baggrund, at skraldemændene skal bære benklæder, der beskytter effektivt mod sådanne skader. Imidlertid er sådanne benklæder varme og tunge, og derved ubehagelige at bære.

Denne foranstaltning har derfor ført til et intensiveret ønske fra skraldemændene fra Miljø Team A/S om at udfase sækkene til fordel for spande.

Det skal understreges, at det alene er Miljø Team A/S, der som arbejdsgiver har truffet beslutningen om anvendelse af de særlige benklæder for at sikre mod stik- og skæreskader. Reno Djurs I/S har således ikke været inddraget i beslutningen.

Bestyrelsesmedlem Tom Bytoft har på ovenstående baggrund foreslået:

- A. At plastiksække udskiftes med papirssække.
- B. At plastiksække udskiftes med 140 l containere, og sække ikke er et tilbud i Reno Djurs.
- C. At sække langsomt udfases, således at der ved nye kunder udelukkende tilbydes container løsning

Nærværende notat belyser de nærmere konsekvenser ved forslaget - herunder forskellige aktørers vurdering af plasticsække, papirsække og spande. På det grundlag har administrationen angivet forslag til videre forløb.

Status for anvendelse af sække hos Reno Djurs I/S

Der er opstillet ca. 47.000 beholdere til restaffald på Djursland. Heraf er ca. 25.000 sækkestativer fordelt med ca. 14.500 sækkestativer i helårshuse og 10.500 sækkestativer i sommerhuse. Det er således mere end 50 % af brugerne, der anvender sækkestativer til restaffald.

Herudover kan borgerne købe ekstrasække til perioder med ekstraordinært meget affald. Det gælder også for ejendomme, hvor der ellers anvendes spande. Endvidere udleveres der julesække og snesække til perioder med ufremkommelige veje.

Der anvendes sække fremstillet af genanvendt plast på 125 liter i en relativt god kvalitet og tykkelse (80 my). Sækkene fremstilles og leveres af Trioplast Nyborg, der leverer 20 mio. sække om året til en række kommuner i Danmark.

Reno Djurs I/S anvender ca. 880.000 sække om året, heraf ca. 27.000 ekstrasække. Prisen for en sæk varierer efter bl.a. olieprisindeks, og koster pt ca. 1,70 kr. pr. stk., svarende til ca. 1,5 mio. kr. om året. Omkostningerne indgår i renovationsgebyret for anvendelse af sække.

Den samlede vægt heraf er ca. 100 ton. Sækkene er fremstillet af plasttypen PE, der ved forbrænding ikke giver anledning til problemer.

Borgerne kan frit vælge, om de vil benytte spande eller sækkestativer. Årsagen til at mange borgere vælger sækkestativer er især:

- Det laveste renovationsgebyr opnås med 14-dages tømning af en sæk, og for mange er denne kapacitet tilstrækkelig.
- Der kommer en frisk sæk ved hver tømning, hvorimod spande kræver rengøring indimellem.
- Et sækkestativ er selvbærende og står solidt uden at vælte - også uden inddækning.
- Mange har de såkaldte miljøstativer i træ, der opfattes som pænere end spande.

Konsekvenser ved at skifte til sække fremstillet af papir

Reno Djurs I/S har talt med en række aktører om de arbejdsmiljømæssige konsekvenser af at anvende sække af papir i stedet for plast:

- *Arbejdstilsynet v. Stig Juhl* oplyser, at der ikke generelt vil være bedre beskyttelse mod gennembrydning af skarpe og spidse genstande ved papirsække end plastsække. Især er der risiko for at våde sække af papir let gennembrydes.
- *Brdr. Fisker I/S*, der indsamler affald i det ene af de i alt 4 områder på Djursland, har tidligere arbejdet med papirsække, men mener ikke, at en papirsæk yder bedre beskyttelse end en plastsæk. Tværtimod mener Brdr. Fisker I/S, at plastsække er arbejdsmiljømæssigt rarere og nemmere at håndtere end papirsække.
- *Miljø Team A/S* oplyser, at det er deres indtryk, at der i områder med papirsække indrapporteres færre stik- og skæreskader end i områder med plastsække, men der er statistisk usikkerhed i forhold til at konkludere, at papirsækken dermed må anses som bedre. 3 F anbefaler dog ifølge Miljø Team A/S papirsække.
- *Favrskov Kommune*, anvender sækkestativer og skiftede i 2008 fra at anvende papirsække til nu at anvende plastsække. Kommunen oplyser, at de forhørte sig om fordele og ulemper hos deres renovatør, der arbejdede med såvel papirsække som plastsække i en række kommuner. Kommunen har ikke oplevet stigning i indrapporterede stik- og skæreskader, der også forekom med papirsækkene.

Anvendelse af papirsække er betydeligt dyrere end anvendelse af plastsække, hvilket oprindeligt var udslagsgivende for Reno Djurs' valg af denne type, og også var årsagen til at Favrskov Kommune har skiftet til plastsække. En papirsæk koster ca. 2,35 kr. svarende til 2,1 mio. kr. om året mod 1,5 mio. kr. for plastsække.

En papirsæk vejer mere end en plastsæk, hvorved den samlede vægt til forbrænding vil være ca. 195 ton mod 100 ton for plast. Herudover vurderes der ikke at være væsentlige miljømæssige forskelle på at forbrænde papirsække og plastsække.

Anvendelse af papirsække vil således ikke løse problemet med risiko for stik- og skæreskader, men være dyrere og medføre større mængde til forbrænding.

Konsekvenser ved at udskifte sække med spande

Udskiftning af sækkestativer med spande på nuværende tidspunkt vil indebære en investering i spandekøb og udbringning på i størrelsesordenen 12 mio. kr.

Herudover er tømningprisen for en spand dyrere end for end sæk. For en stor del af brugerne hos Reno Djurs I/S, der i dag anvender sækkestativer, vil en sådan tvungen udskiftning indebære højere renovationsgebyrer, og vil formentlig blive opfattet som en serviceforringelse.

Nedenfor er angivet en oversigt over renovationsgebyrer ved anvendelse af henholdsvis sække og spande:

Forbrugsgebyrer for restaffald (kr. pr. år inkl. moms)			
Tømningshyppighed/ordning	Sæk, 125 l	140 l spand	240 l spand
14-dages tømning	565	738	933
Ugetømning	1.129 ¹	1.476	1.866
Sommerhus 19	413	539	682
Sommerhus 32	695	908	1.148
Sommerhus 39	847	1.107	1.400

Brdr. Fisker I/S mener ikke at en spandeløsning vil give et bedre arbejdsmiljø end anvendelse af sækkestativer. Brdr. Fisker I/S påpeger:

- Det er fysisk hårdt at indsamle spande (hvilket de gør i papirindsamlingsordningen), fordi en skraldemand i løbet af en arbejdsdag skal gå rigtig meget, idet en spand enkeltvis skal stilles tilbage på standpladsen. Ved sække kan der på kærren medtages flere sække, og der skal ikke stilles noget tilbage på den enkelte standplads.
- Brdr. Fisker har ikke oplevet stik- og skæreskader som et problem, selvom de benytter korte bukser om sommeren, men mener at måden sækken løftes ud af stativet på samt konsekvent anvendelse af kærre, minimerer risikoen. Dog oplever de f.eks. at torne fra afklippede roser kan give små sår på hænderne, når afklippet er placeret uemballeret øverst i en sæk.

Miljø Team A/S mener generelt, at spande arbejdsmiljømæssigt er en bedre løsning end sække, men nogle skraldemænd vil dog hellere have sække. Samtidig ses der også mange skader ved anvendelse af spande. De skader, der kan ses ved anvendelse af spande er ofte temposkader (faldskader), men kan også knytte sig til ergonomi. Det er af stor betydning for et godt arbejdsmiljø ved spande, at spandene er af en god kvalitet, som dem, der i dag anvendes på Djursland. Her er ergonomien i top, og der er ikke problemer med at håndtag vender forkert.

Arbejdstilsynet v. Stig Juhl oplyser følgende:

- Anvendelse af sækkesystemer til dagrenovation er tilladt, når forholdsreglerne i At-Vejledning om indretning og brug af dagrenovationssystemer (D.2.24) opfyldes. Det indebærer bl.a., at der skal benyttes kærre, og at samling af sække i stakke ikke er tilladt.
- Ca. halvdelen af landets kommuner anvender i dag sækkesystemer.
- Der er ikke nogen arbejdsmiljømæssig forskel på sække i papir og sække i plast.
- Mange af de arbejdsmiljøproblemer, der ses ved indsamling af dagrenovation, knytter sig til sække. Det gælder både for stik- og skæreskader og ergonomi i forhold til løft af sækken ud af stativet.

¹ For brugere af sækkestativer med ugetømning kan der være en besparelse ved i stedet at få en 240 liters spand med 14-dagestømning. Det er især dette argument, der blev anvendt ved kampagnen for anvendelse af spande.

- Arbejdstilsynet vil generelt sætte mere fokus på problemet med stik- og skæreskader.
- Det er generelt bedre at forebygge påvirkninger end at afhjælpe med personlige værnemidler (som f.eks. særlige sikre, men tunge bukser).
- Spandesystemer sikrer effektivt mod stik- og skæreskader og er generelt velegnede til at sikre et godt og sikkert arbejdsmiljø, forudsat at de er forsynet med ordentlige og korrekt udformede håndtag og store hjul samt at disse rengøres jævnligt for at undgå biologiske påvirkninger af skraldemanden.
- Det er formentlig korrekt, at det opleves mere fysisk hårdt at indsamle spande end sække, men det er ikke Arbejdstilsynets opfattelse, at det er et egentligt arbejdsmiljøproblem.
- I et spandesystem vil der forsvarligt kunne anvendes ekstrasække, idet antallet er relativt lille, og at ekstrasække generelt forebygger overfyldninger af spande, der ellers også vil være et arbejdsmiljøproblem.
- Arbejdstilsynet vurderer, at Miljø Team A/S i samarbejde med Reno Djurs skal finde andre løsninger til at undgå stik- og skæreskader end anvendelse af de skærehæmmende bukser. Af principielle grunde agter Arbejdstilsynet at udstede påbud til Norddjurs og Syddjurs kommuner om at samarbejde med entreprenøren om mulige tiltag. Arbejdstilsynet ser dette som en prøvesag – også i forhold til øvrige kommuner, der har sækkesystemer. Dette oplyste Arbejdstilsynet til Reno Djurs I/S på møde hos Reno Djurs I/S den 4. juni 2012.

Forslag til videre forløb

Bestyrelsen har truffet beslutning om, at der skal arbejdes mod en ny dagrenovationsordning med øget genanvendelse, herunder ved separat indsamling af organisk affald.

En ny ordning vil indebære, at der skal opstilles nye beholdere hos borgerne i form af f.eks. spande med et eller flere kamre til forskellige affaldsfraktioner.

Det vil være særdeles u hensigtsmæssigt allerede nu at udskifte eksisterende sækkestativer med spande, når en fremtidig dagrenovationsløsning ikke kendes endnu. Der kan her ved være en risiko for fejlinvesteringer på flere millioner kr.

I lyset af, at sækkesystemer ifølge Arbejdstilsynets vejledninger kan anvendes forsvarligt og lovligt, og at der blandt vores indsamlingsentreprenører ikke er enighed om, hvilken løsning, der er bedst, vurderes det, at den eksisterende mulighed for at benytte sække bør opretholdes indtil en ny dagrenovationsordning indføres.

Da Arbejdstilsynet imidlertid tilkendegiver, at de fleste arbejdsmiljøproblemer ved indsamling af dagrenovation knytter sig til sækkesystemer, vurderes det, at en ny dagrenovationsordning, der under alle omstændigheder vil kræve ændringer hos borgerne, hensigtsmæssigt baseres på spande.

Ved planlægningen af en ny dagrenovationsordning vil administrationen derfor tage udgangspunkt i, at der benyttes et rent spandesystem – dog med fortsat mulighed for ekstrasække, julesække og snesække.

Anvendelsen af de tunge sikkerhedsbukser er sket som følge af, at Miljø Team A/S, vil være helt sikre på, at der ikke igen opstår mere alvorlige stik- og skæreskader – om end skader af den karakter, der udløste påbuddet og den efterfølgende skade fra marts 2012 ikke er hyppigt forekommende. Løsningen er således ret vidtgående og anvendes administrationen bekendt ikke i andre kommuner.

Arbejdstilsynet har den 4. juni overfor Miljø Team tilkendegivet, at skærebukserne absolut kun kan betragtes som en midlertidig løsning, og at det ikke er en løsning, som de kan gå ind for. Da det ikke kan forventes, at der bliver uddelt beholdere til hele Djursland over nat, skal der findes en løsning til den mellemliggende periode (som skal findes hos kilden).

Af principielle grunde agter Arbejdstilsynet at udstede påbud til Norddjurs og Syddjurs kommuner om at samarbejde med entreprenøren om mulige tiltag. Arbejdstilsynet er gjort bekendt med planerne om at indføre en ny dagrenovationsordning, og har givet udtryk for, at implementeringen heraf i form af eventuel udskiftning af sækkesystem med et rent spandesystem er en god løsning, idet der i overgangsfasen skal søges yderligere løsninger. Dog er der hverken fra Miljø Team eller andre kommuner konkrete erfaringer at trække på.

Arbejdstilsynet ser dette som en prøvesag – også i forhold til øvrige kommuner, der har sækkesystemer. Dette oplyste Arbejdstilsynet til Reno Djurs I/S på møde hos Reno Djurs I/S den 4. juni 2012. Når påbuddet foreligger, vil administrationen sammen med Miljø Team A/S se på mulighederne og indsende en handlingsplan til Arbejdstilsynet.